

Sygn. akt: I ACa 1159/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lutego 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Miastkowska
Sędziowie:	SA Anna Cesarz SO del. Bożena Rządzińska (spr.)
Protokolant:	stażysta Agnieszka Kralczyńska

po rozpoznaniu w dniu 28 lutego 2014 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **Z. S.**

przeciwko **Towarzystwu (...) Spółce Akcyjnej w W.**

o zadośćuczynienie i rentę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim

z dnia 4 lipca 2013 r., sygn. akt I C 1433/12

1. zmienia zaskarżony wyrok w punktach I, II i IV w ten tylko sposób, że:

- w punkcie I zasądzoną tytułem skapitalizowanej renty kwotę 9.400 złotych obniża do kwoty 2.316 (dwa tysiące trzysta szesnaście) złotych,

- w punkcie IV należną opłatę sądową w kwocie 920 złotych obniża do kwoty 562,24 (pięćset sześćdziesiąt dwa i 24/100) złotych;

2. oddala apelację w pozostałej części;

3. nie obciąża powoda kosztami postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I ACa 1159/13

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim wyrokiem wydanym w dniu 4 lipca 2013r. w sprawie z powództwa Z. S. przeciwko Towarzystwu (...) S.A. w W. o zadośćuczynienie i rentę, zasądził od pozwanego na rzecz powoda 9 000 zł tytułem zadośćuczynienia, 9 400 zł tytułem skapitalizowanej renty, oddalił powództwo w pozostałym zakresie, nie obciążył powoda kosztami procesu, nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 920 zł tytułem należnej opłaty sądowej i odstąpił od obciążania powoda pozostałą częścią tejże opłaty.

Powyższe rozstrzygnięcie zostało oparte na ustaleniu, że powód w dniu 17 marca 2011r, będąc w gospodarstwie rolnym swojego ojca, uczestniczył przy żrebieniu klaczy. W wyniku powikłań osłabione zwierzę nie mogło podnieść się z podłoża. Podczas kolejnej z prób pionizowania, klacz osunąwszy się ziemię, przygniotła powoda, uszkadzając mu lewą stopę. Powodowi udzielono pomocy ambulatoryjnej w szpitalu w T., rozpoznano złamanie kości śródstopia stopy lewej, założono opatrunek gipsowy na okres 6 tygodni, następnie zastosowano zabiegi fizjoterapeutyczne, leczenie farmakologiczne, sanatoryjne, rehabilitację leczniczą. Trwały uszczerbek na zdrowiu powoda wywołany urazem wynosi 7%. Niezdolność powoda do pracy zawodowej trwała od 17 marca 2011r do 11 stycznia 2012r. Powód był zatrudniony w Spółce Budowlanej (...). (...), M. W. sp.j. w T. na stanowisku hydraulika. Średnie miesięczne wynagrodzenie powoda w okresie poprzedzającym wypadek, bo od 1 września 2010r do 28 lutego 2011r z uwzględnieniem wszystkich dodatkowych składników stanowiło kwotę 2 669,63 zł brutto. W okresie niezdolności do pracy wypłacono powodowi łącznie 16 950,01 zł tytułem wynagrodzenia, zasiłku chorobowego i świadczenia rehabilitacyjnego. Podmiot odpowiedzialny za zdarzenie łączyła z ojcem powoda – właścicielem gospodarstwa rolnego umowa ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej rolników.

Oceniając zasadność żądania pozwu Sąd Okręgowy podniósł, iż zasada gwarancyjnej odpowiedzialności pozwanego ubezpieczyciela była w sprawie kwestią sporną, wobec kwestionowania przez pozwanego odpowiedzialności rolnika, w którego gospodarstwie rolnym doszło do zdarzenia szkodzącego. Sąd wykluczył podstawę odpowiedzialności rolnika w oparciu o regulację zawartą w art. 435 k.c., a także w art. 431 § 1 k.c. Ustalony stan faktyczny pozwolił zaś Sądowi Okręgowemu na przyjęcie odpowiedzialności ubezpieczonego rolnika na podstawie art. 431 § 2 k.c. Względy słuszności przemawiały za przyznaniem choćby częściowego odszkodowania, albowiem powód doznał szkody przy podejmowaniu działań służących cierpiącemu zwierzęciu, a pomoc świadczył ojcu w ramach prawidłowo ukształtowanych stosunków rodzinnych. Za adekwatną w ustalonych okolicznościach Sąd uznał kwotę 9 000 zł z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę (art. 445 § 1 k.c.). Na podstawie art. 444 § 1 k.c. rozstrzygnął o rencie wyrównawczej. Skoro w okresie 301 dni niezdolności do pracy powód uzyskał dochody w łącznej kwocie 16 950,01 zł, czyli przeciętnie 1 700 zł miesięcznie, a średni hipotetyczny dochód z wynagrodzenia za pracę wynosiłby 2 670 zł miesięcznie, to różnica między wskazanymi wielkościami wynosi 970 zł miesięcznie. Zatem wyrównanie szkody zamyka się kwotą 9 700 (10 miesięcy x 970zł), która podlegała zasądzeniu. W tym miejscu nieodzowną jest uwaga, że powyższe ustalenie Sądu Okręgowego należy traktować jako omyłkę, skoro renta wyrównawcza została zasądzona w kwocie 9 400 zł. O kosztach procesu orzeczono w odwołaniu do zasady słuszności wyrażonej w art. 102 k.p.c.

Apelację od opisanego wyroku wywiódł pozwany, zaskarżając orzeczenie w części zasądzającej skapitalizowaną rentę ponad kwotę 2 265 zł. Skarżący zarzucił:

1. naruszenie przepisów prawa procesowego, to jest art. 233 k.p.c. w zw. z art. 217

k.p.c. przez zaniechanie przez Sąd wszechstronnej oceny materiału dowodowego, ocenę tegoż materiału w sposób sprzeczny z zasadami logicznego rozumowania, wiedzy i doświadczenia życiowego przez uznanie, że różnica między hipotetycznymi dochodami, które powód mógłby uzyskać, gdyby nie doznał uszkodzenia ciała a dochodami faktycznie uzyskanymi wynosi 970 zł miesięcznie w sytuacji, gdy faktycznie wynosi ona 226,59 zł;

2. naruszenie prawa materialnego to jest art. 805 k.c. w zw. z art. 444 § 2 k.c. poprzez uznanie, iż renta wyrównawcza należna powodowi kształtuje się na poziomie 970 zł miesięcznie w sytuacji, gdy faktycznie należna powodowi renta wynosi 226,59 zł miesięcznie.

Wskazując na powyższe apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie na rzecz powoda tytułem renty kwoty 2 269,50 zł ewentualnie uchylenie kwestionowanego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

apelacja jest zasadna w części.

Analizę wywiedzionego środka zaskarżenia należy rozpocząć z natury rzeczy od zarzutów naruszenia przepisów prawa procesowego, albowiem prawidłowo ustalony stan faktyczny i oceniony zgodnie z regułami zawartymi w art. 233 § 1 k.p.c. determinuje kierunek dalszych rozważań.

W ramach zarzutu naruszenia przywołanego przepisu art. 233 § 1 k.p.c. trzeba podzielić zapatrywanie apelującego tylko w jednej kwestii, dotyczącej wadliwie ustalonej podstawy obliczenia hipotetycznych dochodów powoda w okresie objętym pozwem. Sąd Okręgowy ustaliwszy wynagrodzenie powoda możliwe do uzyskania w okresie niezdolności do pracy na kwotę 2 670 zł brutto, wyprowadził wadliwy wniosek, iż w takiej formie ujęty dochód stanowi podstawę do wyliczenia renty wyrównawczej. W opisanym kontekście podstawa faktyczna wymagała dodatkowego ustalenia, które Sąd Apelacyjny poczynił, iż wskazane wynagrodzenie brutto stanowi 1 926,59 zł netto (kalkulator wynagrodzeń).

W pozostałym zakresie Sąd Apelacyjny podstawę faktyczną zaskarżonego wyroku podziela, przyjmując za własne ustalenia Sądu I Instancji i uznając, że ich ocena prawna mieści się w ramach wyznaczonych dyrektywami art. 233 § 1 k.p.c.

Opisany zarzut naruszenia prawa procesowego ściśle związany jest z zarzutem naruszenia prawa materialnego w postaci art. 444 § 2 k.c.. Osią sporu było bowiem wadliwie przyjęcie przez Sąd Okręgowy u podstaw kwestionowanego wyroku wysokości dochodów możliwych do uzyskania przez powoda w okresie objętym niezdolnością do pracy.

Na gruncie art. 444 § 2 k.c. regulującego instytucję renty wyrównawczej

zabiegiem, jakiego należy dokonać dla ustalenia należnej z tego tytułu renty jest porównanie wysokości dochodów uzyskiwanych przez uprawnionego w okresie objętym niezdolnością do pracy z dochodami które uzyskiwałby, gdyby zdarzenia szkodzącego nie było. Funkcją renty wyrównawczej, jako jednego z roszczeń przewidzianych w wypadku powstania szkody na osobie, jest zrekompensowanie faktycznej utraty możliwości zarobkowych poszkodowanego (tak przykładowo SN w wyroku z dnia 4 kwietnia 2007r., I PK 125/7, M. P. Pr. (...)).

Renta odszkodowawcza z tytułu zmniejszonych dochodów, zasądzana w

postępowaniu cywilnym nie podlega opodatkowaniu, gdyż poszkodowany nie płaci od niej podatku dochodowego od osób fizycznych (art. 21 ust. 1 pkt. 3 i art. 12 ust. 1 a contrario ustawy z dnia 26 lipca 1991r o podatku dochodowym od osób fizycznych – t.j. w Dz. U. z 2012r poz. 361 ze zm.) –tak m.in. wyrok SA w Warszawie z dnia 3 lipca 2013r I ACa 128/13 – L.). W tej sytuacji dla wyliczenia renty wyrównawczej należy przyjąć kwoty faktycznie wypłacone i możliwe do uzyskania w wartościach netto.

Konsekwencją powyższego zapatrywania jest odmienne od przyjętego przez Sąd Okręgowy ustalenie wysokości renty wyrównawczej. Skoro hipotetyczne wynagrodzenie powoda w okresie niezdolności do pracy od 17 marca 2011r do 11 stycznia 2012r. wyniosło 19 266 zł netto, a z tytułu wszelkich świadczeń we wskazanym okresie wypłacono powodowi kwotę 16 950 zł, to szkoda w majątku powoda zamyka się sumą 2 316 zł (19 266 – 16 950), która podlegała zasądzeniu.

W tym miejscu nadmienić należy, iż przy obliczaniu renty na podstawie art. 444 § 2 k.c. sąd nie jest zobowiązany do drobiazgowej dokładności w wyliczeniu wysokości świadczenia. W tym zakresie należy, podobnie jak co do innych roszczeń służących naprawieniu szkody, kierować się wskazaniem art. 322 k.p.c. (por. wyrok SN z dnia 3 listopada 2009r., II CSK 249/09, (...)).

Innymi słowy, na podstawie art. 322 k.p.c. wolno przyjąć, iż podstawą obliczenia świadczenia należnego powodowi z tytułu utraconych zarobków może być powyżej ustalona kwota netto średnich miesięcznych dochodów, skoro przeprowadzony materiał dowodowy nie dostarczył podstaw dla innych ustaleń, a ściśle udowodnienie utraconych zarobków jest co najmniej utrudnione.

Przedstawiony rezultat kontroli instancyjnej zaskarżonego orzeczenia skutkowało jego zmianą w oparciu o przepis art. 386 § 1 k.p.c. i obniżeniem zasądzonej na rzecz powoda skapitalizowanej renty wyrównawczej do kwoty 2 316 zł. W pozostałej części apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Modyfikacja rozstrzygnięcia w przedmiocie procesu spowodowała konieczność zmiany orzeczenia o kosztach sądowych. Ostatecznie powód ostał się ze swym żądaniem w około 11,2%, zatem w tej tylko części obciążają pozwanego koszty tymczasowo poniesione w postępowaniu pierwszoinstancyjnym przez Skarb Państwa, na podstawie art. 113 ust. 1 z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.) w związku z art. 100 k.p.c. zdanie pierwsze. Skoro opłata sądowa od pozwu, od której powód został zwolniony wyniosła 5 020 zł, należało w odpowiedniej proporcji 11,2% - co dało kwotę 562,24 zł- pobrać ją od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa.

Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego zapadło w odwołaniu do zasady słuszności określonej w przepisie art. 102 k.p.c. Wskazany przepis nie konkretyzuje pojęcia wypadków szczególnie uzasadnionych, pozostawiając ich kwalifikację, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy, sądowi. Podstawę do jego zastosowania stanowią konkretne okoliczności sprawy, przekonujące o tym, że w danym przypadku obciążenie strony przegrywającej kosztami procesu na rzecz przeciwnika byłoby niesłuszne, niesprawiedliwe. Stanowią je zarówno fakty związane z samym procesem jak i leżące poza nim, które powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego.

Odnosząc powyższe do realiów badanej sprawy wolno powiedzieć, że zarówno sytuacja majątkowa powoda jak i charakter sprawy przemawiają za nieobciążaniem go kosztami postępowania apelacyjnego. W istocie zmiana rozstrzygnięcia wywołana została przyjęciem odmiennego poglądu prawnego w sprawie odszkodowawczej, co rzutuje w sposób zasadniczy na opisane wyżej zasady słuszności, które legły u podstaw orzeczenia Sądu Apelacyjnego.